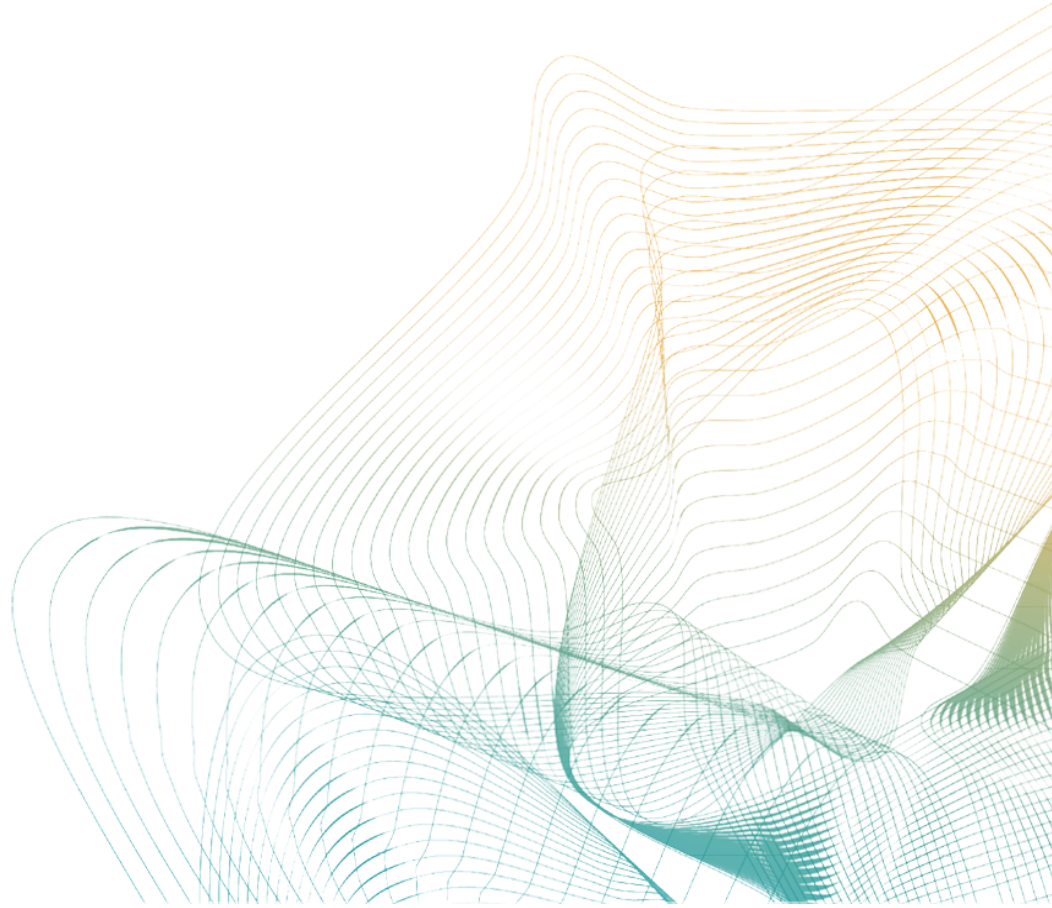

Eylül Ayı Fiyat Gelişmeleri

6 Ekim 2020

Özet

Tüketici fiyatları Eylül ayında yüzde 0,97 oranında artmış, yıllık enflasyon yataya yakın seyrederek yüzde 11,75 olmuştur. Yıllık enflasyon, temel mal ve gıda gruplarında artmış, enerji ve hizmet gruplarında ise gerilemiştir. Temel mal grubundaki artışta dayanıklı tüketim malları öne çıkarken, gıda grubunda hem işlenmemiş hem de işlenmiş gıda etkili olmuştur. Enerji yıllık enflasyonu doğalgaz fiyatları kaynaklı yüksek baz etkisiyle gerilerken, hizmet enflasyonu yavaşlamıştır. Bu görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonu artmış, eğilimleri bir miktar azalmıştır.

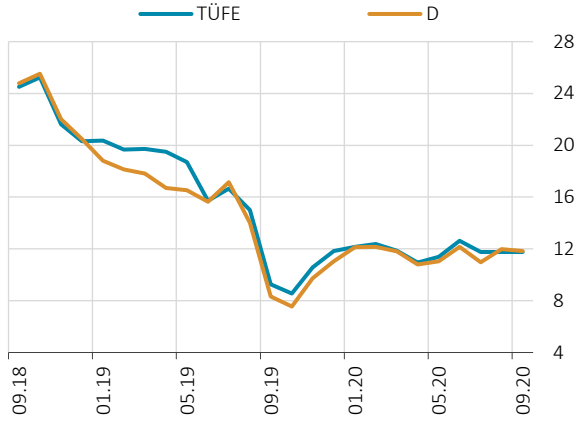
Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

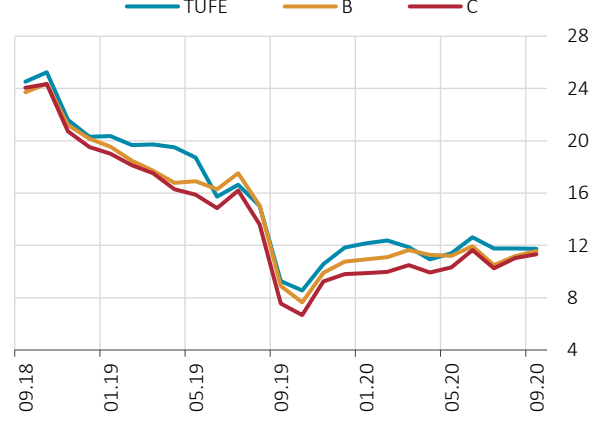
Eylül ayında tüketici fiyatları yüzde 0,97 oranında artmış ve yıllık enflasyon yüzde 11,75 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 0,39 ve 0,29 puan artarak yüzde 11,57 ve yüzde 11,32 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre temel mal ve gıda gruplarının katkıları sırasıyla 0,43 ve 0,28 puan artmış, enerji, hizmet ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları ise sırasıyla 0,33, 0,26 ve 0,14 puan azalmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

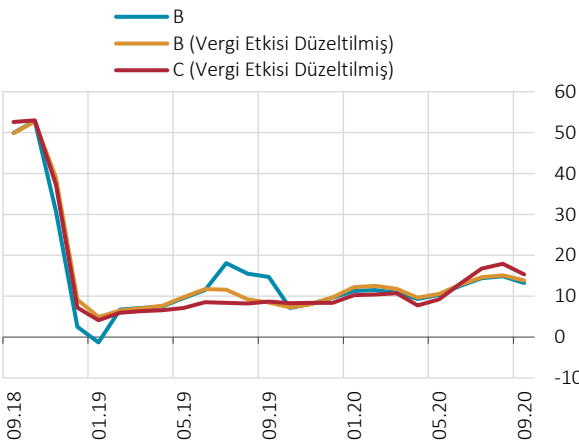

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

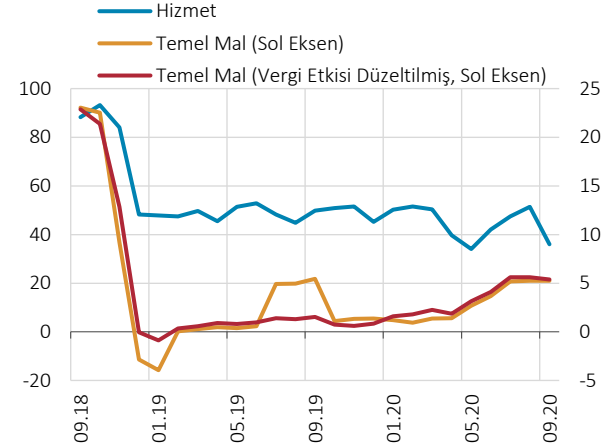

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle üç aylık ortalamalara göre B ve C göstergelerinin eğilimleri bir miktar azalmıştır (Grafik 3). Bu dönemde, enflasyon eğilimi temel mal grubunda yüksek seyretmeye devam ederken, hizmet grubunda gerilemiştir (Grafik 4).

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

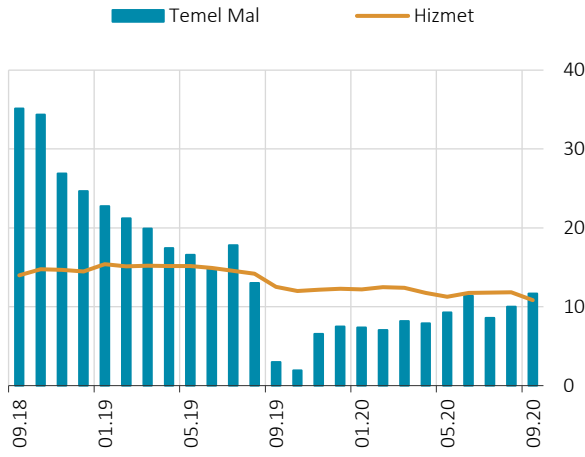
Grafik 4: Temel Mal ve Hizmet (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

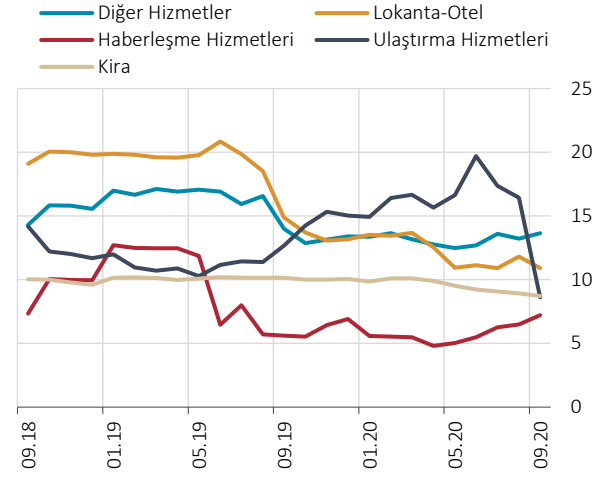
Hizmet fiyatları Eylül ayında yüzde 0,58 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 0,99 puan düşüşle yüzde 10,84'e gerilemiştir (Grafik 5). Yıllık enflasyon ulaştırma hizmetlerinde belirgin olmak üzere lokanta-otel ve kira gruplarında gerilerken, haberleşme ve diğer hizmetlerde yükselmiştir (Grafik 6). Ulaştırma hizmetlerinde yıllık enflasyon baz etkisiyle önemli ölçüde gerilemiş, aylık fiyat düşüşünde şehirlerarası otobüs ücreti (yüzde -6,31) belirleyici olmuştur. Lokanta-otel grubunda bu dönemde yemek hizmetleri fiyatları yüzde 0,83 oranında yükselmiş, konaklama fiyatlarındaki artış yüzde 0,12 ile sınırlı kalmıştır. Diğer hizmetler grubunda kura duyarlı olan kişisel ulaştırma araçlarının bakım ve onarımı ile dışçılık ücreti

fiyatlarında artış gözlenirken, eğitim hizmetlerinde uygulamaya konulan KDV indirimi fiyatlara olumlu yansımıştır.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

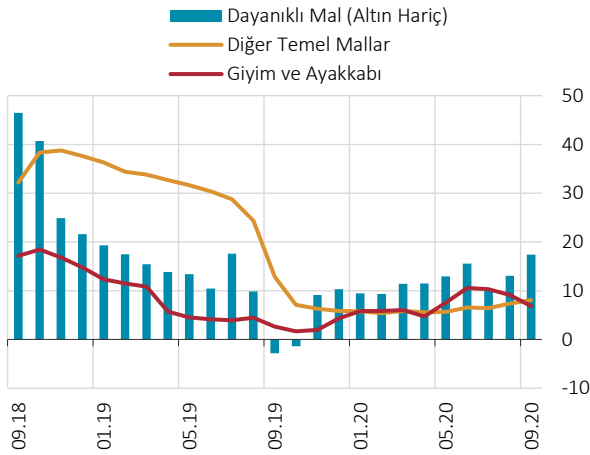

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

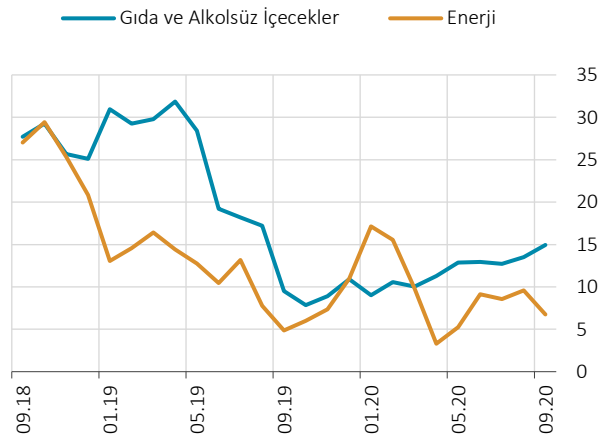

Temel mal grubu enflasyonu Eylül ayında 1,66 puan artışla yüzde 11,68 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon dayanıklı mal ve diğer temel mallarda yükselirken giyim ve ayakkabı grubunda gerilemiştir (Grafik 7). Grup enflasyonundaki artışın sürükleyicisi dayanıklı mallar olmuş; bu artışta döviz kuru gelişmeleri ve talep koşulları belirleyici olmuştur. Altın hariç dayanıklı mallarda fiyat artışları alt kalemler genelinde hızlanarak devam etmiş (aylık yüzde 3,70), bu gelişmede beyaz eşya (yüzde 7,14), otomobil (yüzde 4,11) ve mobilya (yüzde 3,30) grupları öne çıkmıştır. Otomobil fiyatlarındaki artışta matrah ve ÖTV değişikliklerinin de etkili olduğu değerlendirilmektedir. Giyim ve ayakkabı grubunda fiyatlar mevsimsel ortalamalara kıyasla oldukça zayıf bir seyir izleyerek yataya yakın seyretmiş, yıllık enflasyon yüzde 6,79'a gerilemiştir. Bu dönemde, diğer temel mal grubu fiyatları birikimli döviz kuru etkilerine bağlı olarak yüzde 1,54 artmıştır.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

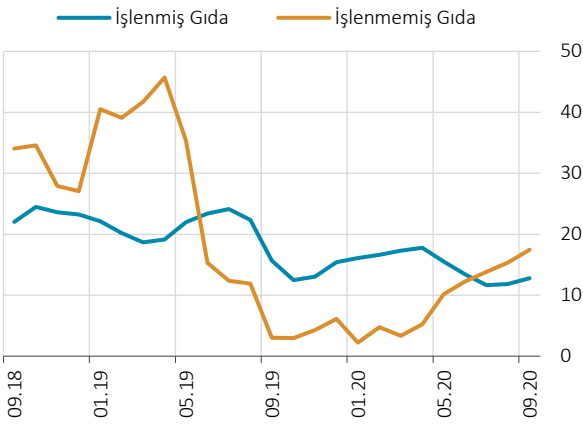
Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

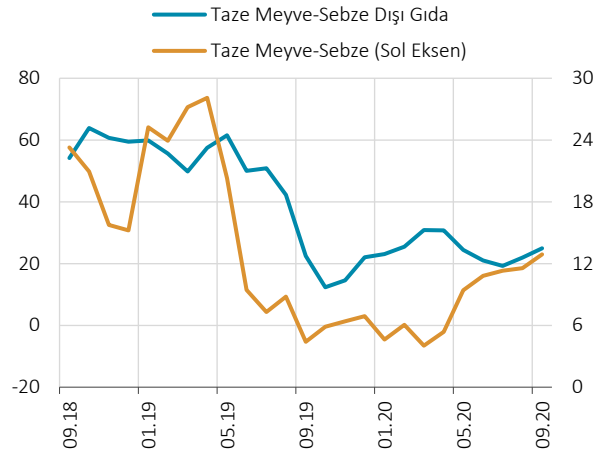
Enerji grubu fiyatları Eylül ayında yüzde 0,50 oranında artmıştır (Tablo 1). Bu dönemde tüpgaz, şebeke suyu ve akaryakıt fiyatlarındaki artışlar öne çıkmıştır. Grup yıllık enflasyonu doğalgaz fiyatlarındaki yüksek baz etkisiyle 2,82 puan azalarak yüzde 6,77 olmuştur (Grafik 8). Ekim ayından itibaren geçerli olmak üzere hanehalkı, sanayi ve ticarethaneler tarafından kullanılan elektrik fiyatlarında yapılan artışın önümüzdeki dönemde grup enflasyonunu yukarı yönlü etkileyeceği değerlendirilmektedir.

Gıda ve alkolsüz içecekler yıllık enflasyonu Eylül ayında 1,44 puan artarak yüzde 14,95'e yükselmiştir (Grafik 8 ve Tablo 2). Yıllık enflasyonu 2,11 puan artışla yüzde 17,47'ye yükselen işlenmemiş gıda grubu bu gelişmede daha belirleyici olurken, işlenmiş gıda yıllık enflasyonu 0,93 puan artarak yüzde 12,79 olmuştur (Grafik 9). İşlenmemiş gıda grubunda, mevsimsellikten arındırılmış veriler taze meyve ve sebze fiyatlarının Eylül ayında sınırlı bir oranda yükseldiğine, diğer işlenmemiş gıda grubu fiyatlarının ise yatay seyrettiğine işaret etmektedir. İşlenmiş gıda fiyatları Eylül ayında yüzde 1,48 oranında artarken, bu gelişmede Ağustos ayında olduğu gibi ekmek ve tahıllar grubu (yüzde 1,96) öne çıkmıştır. Bu dönemde diğer işlenmiş gıda grubunda da fiyat artışları hızlanmış ve yıllık enflasyon katı ve sıvı yağlar öncülüğünde yükselmiştir. Bu gelişmeler sonucunda, taze meyve ve sebze dışı gıda grubunda yıllık enflasyon bir miktar artarak yüzde 13,47 olmuştur (Grafik 10).

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda
(Yıllık % Değişim)

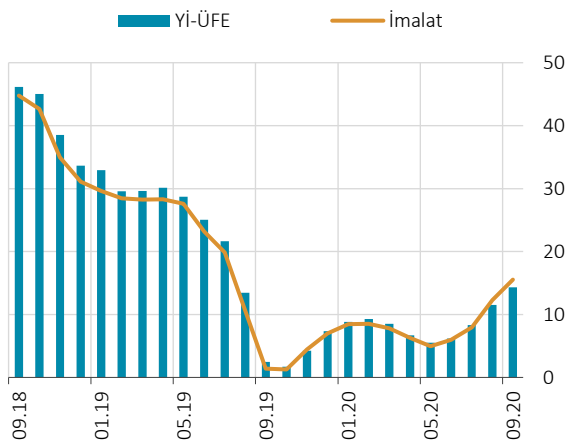
Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda
(Yıllık % Değişim)

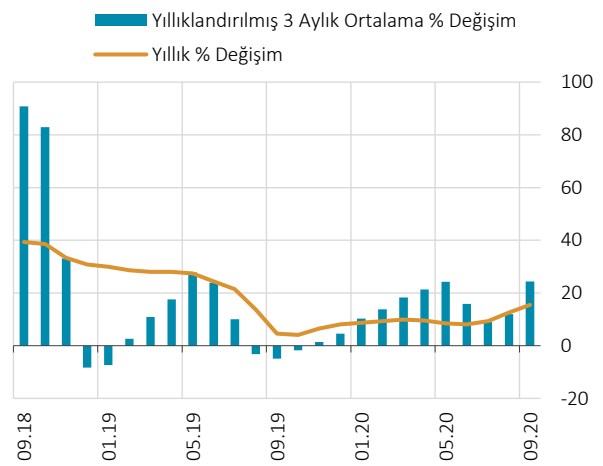
Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları Eylül ayında yüzde 2,65 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 2,80 puan artarak yüzde 14,33 olmuştur (Grafik 11 ve Tablo 3). Üretici fiyatlarında gözlenen bu artışta döviz kuru gelişmelerinin belirleyici olduğu değerlendirilmektedir. Petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının mevsimsellikten arındırılmış eğilimi bu dönemde belirgin ölçüde yükselmiştir (Grafik 12).

Grafik 11: Yİ-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)

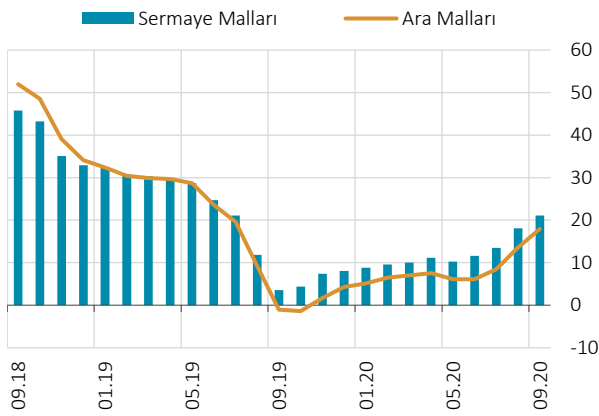

Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat

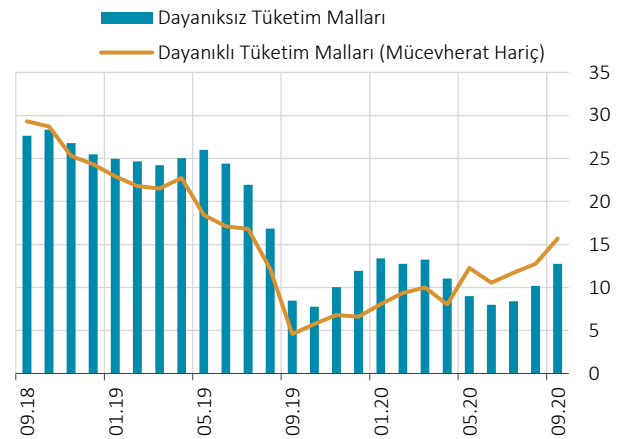

Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon enerji grubunda gerilerken diğer alt gruplarda yükselmiştir (Tablo 3, Grafik 13 ve Grafik 14). Aylık bazda, enerji fiyatları yatay seyretmiş; elektrik üretimi ve dağıtımı, su temini ve ham petrol fiyatlarında artış gözlenirken, rafine edilmiş petrol ürünleri ve gaz imalatında fiyatlar gerilemiştir. Ara malları grubu fiyat artışlarında demir-çelik, plastik ürünler, temel kimyasallar, kağıt ürünleri ve tekstil öne çıkarken, sermaye malı fiyatlarındaki artışta metal yapı ürünleri, motorlu kara taşıtları ile parça-aksesuarları ve makineler etkili olmuştur. Dayanıklı tüketim malları fiyatları mobilya ve tüketici elektroniği ürünleri öncülüğünde yükselirken, dayanıksız tüketim mallarındaki artışta katı-sıvı yağlar belirleyici olmuştur. Bu gelişmelerle, tüketici fiyatları üzerinde üretici fiyatları kaynaklı baskılar güçlenerek devam etmiştir.

Grafik 13: Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)

Grafik 14: Tüketim Malları (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eylül 2020	Eylül 2019	Eylül 2020	Eylül 2019
TÜFE	0,97	0,99	11,75	9,26
1. Mallar	1,15	0,80	12,07	7,99
Enerji	0,50	3,17	6,77	4,86
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	0,66	-0,60	14,95	9,52
İşlenmemiş Gıda	-0,24	-2,03	17,47	3,04
Taze Meyve-Sebze	1,98	-1,76	23,02	-5,29
Diğer İşlenmemiş	-1,33	-2,17	14,61	7,86
İşlenmiş Gıda	1,48	0,65	12,79	15,69
Ekmek ve Tahıllar	1,96	0,37	15,43	17,24
Diğer İşlenmiş	1,21	0,80	11,37	14,87
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	1,69	0,90	12,05	8,07
Temel Mallar	2,18	0,66	11,68	2,98
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	3,70	-0,11	17,38	-2,82
Giyim ve Ayakkabı (*)	-0,05	2,14	6,79	2,60
Diğer Temel Mallar	1,54	0,86	8,09	12,76
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,04	1,79	0,68	43,86
Altın	-0,04	2,28	60,77	11,11
2. Hizmetler	0,58	1,47	10,84	12,54
Kira	0,71	0,90	8,72	10,15
Lokanta ve Oteller	0,74	1,54	10,92	14,87
Ulaştırma Hizmetleri	-0,59	6,57	8,62	12,67
Haberleşme Hizmetleri	0,59	-0,09	7,21	5,61
Diğer Hizmetler	0,78	0,40	13,66	13,99
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	1,35	0,99	11,57	8,90
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	1,33	1,06	11,32	7,54
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	1,20	1,33	11,84	8,32
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	1,10	0,44	12,81	6,93

Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Eylül 2020		Eylül 2019	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	0,97	11,75	0,99	9,26
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	22,77	0,66	14,95	-0,60	9,52
Alkollü İçecekler ve Tütün	6,06	0,04	0,68	1,79	43,86
Giyim ve Ayakkabı	6,96	-0,03	6,91	2,13	2,85
Konut	14,34	0,93	10,00	2,15	10,34
Ev Eşyası	7,77	3,02	11,34	0,77	8,66
Sağlık	2,80	0,87	15,09	0,51	15,41
Ulaştırma	15,62	1,84	12,95	1,61	-0,66
Haberleşme	3,80	0,28	6,74	-0,07	2,37
Eğlence ve Kültür	3,26	0,88	8,12	-0,53	7,36
Eğitim	2,58	-0,07	7,55	0,81	14,00
Lokanta ve Oteller	8,67	0,74	10,92	1,54	14,87
Çeşitli Mal ve Hizmetler	5,37	0,63	25,17	2,09	14,98

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Eylül 2020		Eylül 2019	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	2,65	14,33	0,13	2,45
Madencilik	3,23	2,29	16,87	-0,86	7,83
İmalat	89,22	2,83	15,52	-0,05	1,41
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	85,25	2,98	16,82	-0,20	2,41
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	75,47	2,59	15,53	-0,07	4,58
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	6,61	0,19	-2,62	3,02	14,50
Su Temini	0,95	1,96	13,25	0,23	-6,59
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		3,63	17,91	-0,17	-1,04
Dayanıklı Tüketim Malları		2,63	19,72	0,36	4,71
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		2,83	15,69	0,21	4,58
Dayanısız Tüketim Malları		1,75	12,74	-0,57	8,49
Sermaye Malı		2,90	21,09	0,36	3,55
Enerji		-0,01	-4,23	2,70	1,54

Kaynak: TÜİK.